

บทคัดย่อ

โครงการ “วิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลตำบลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจพัฒนาเชิงพื้นที่ใน 5 จังหวัดภาคใต้ : กรณีศึกษา จังหวัดสงขลา” มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างกระบวนการพัฒนาการจัดการฐานข้อมูลระดับครัวเรือนชุมชนตำบลในพื้นที่ศึกษา ให้สามารถนำระบบฐานข้อมูลไปใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อการวางแผนพัฒนาพื้นที่ระดับตำบล (2) เพื่อค้นหาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการขยายผลการจัดการข้อมูลระดับครัวเรือนชุมชน ตำบล รองรับระบบสนับสนุนการตัดสินใจในการพัฒนาพื้นที่ตำบลเป้าหมาย (3) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลตำบลและเครือข่ายศูนย์ข้อมูลตำบล เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ นำไปสู่การบูรณาการข้อมูลเป็นเครือข่ายในระดับจังหวัด (4) เพื่อนำสารสนเทศที่เกิดจากฐานข้อมูลครัวเรือน ชุมชน และตำบลไปจัดการเรียนรู้ภายในตำบล สร้างองค์ความรู้ ขยายผลข้อมูลสู่การพัฒนาเกิดประโยชน์ในพื้นที่และตำบลใกล้เคียง โดยศึกษาในพื้นที่ 10 อปท. ในอำเภอควนเนียงและอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

ผลจากการศึกษาพบว่า อปท. ที่เข้าร่วมโครงการนำระบบฐานข้อมูล คือ โปรแกรมখনหาดฐานข้อมูลครัวเรือน กลุ่มองค์กรและ MapWindow GIS โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศ สอร์โธลี 1:25000 บาท การแต่งตั้งคณะทำงานพร้อมภารกิจของโครงการ ทุกพื้นที่ได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่พนักงานของ อปท. เป็นผู้มีอำนาจและจัดการติดตามความต้องการ คือ ผู้ประสานหลัก อาทิจการ จัดหาคณะทำงานเชิงปฏิบัติการจริงทางธรรมชาติ หมายความว่าเชิญประชุมหากมาก็คือคณะทำงานทั้งหมดเป็นบุคคลที่อำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลและให้คำปรึกษา ออกแบบการบันทึกข้อมูลในโปรแกรม ทั้งখনหาด และ GIS เสนอแนะ ใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่ ผู้ประสานหลักจึงแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวแต่งตั้งเป็นคณะทำงานโครงการ

ปัจจัยที่ทำให้ อปท. มีความสำเร็จในการจัดการข้อมูล คือ

(1) การเสริมสร้างการเมืองการปกครองตามระบบประชาธิปไตย การระดมสมองทางความคิดในการออกแบบการสร้างข้อมูลในโปรแกรม ส่งผลให้สมาชิกในตำบลเกิดการมีส่วนร่วมเห็นความหมาย และเห็นความสำคัญของข้อมูล สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับระบบข้อมูลในตำบลขยายผลเป็นอย่างไร การระดมสมองเพื่อศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับข้อมูล ทำให้ค้นพบข้อมูลที่มีอยู่ใน อปท. ทุกอย่างทำให้เกิดการมีความพร้อมในการนำเข้าโปรแกรม ความตั้งใจจริงของผู้บริหาร และการให้ความสำคัญกับการทำงานของผู้ประสานหลักจึงจะทำให้ตอบวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดี พื้นที่นำร่องจากโครงการ 14 ตำบล เป็นตัวแบบของศึกษาที่เห็นผลลัพธ์ของงานได้ชัดเจน อาทิ ในจังหวัดสงขลา ต.คูหาใต้ ต.ควนรู ต.ชะแล้ ต.ท่าข้าม ตลอดจน ต.รำแดง องค์ความรู้เรื่องโปรแกรมจากทีมหนุนเสริมกลาง ทำให้พื้นที่เกิดทักษะในการใช้โปรแกรมเพิ่ม

มากขึ้น จนทำให้ อปท.มีขีดความสามารถนำเข้าข้อมูลได้รวดเร็ว จากการประชุมคณะทำงานร่วมกับผู้บริหาร อปท.เกิดการพัฒนาโปรแกรมขอนหาให้สามารถเชื่อมรายชื่อบุคคลในตำบลต่าง ๆ เข้าไว้ใน File เดียวกันได้สำเร็จ ได้รับการหนุนเสริมจากภาคี ส่วนงานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา ในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลตำบล ภายใต้ พรบ.องค์กรสาธารณประโยชน์ 2546 ได้สำเร็จ แนวทางการจัดการข้อมูลของโครงการวิจัยนี้ โครงการ “ความร่วมมือพัฒนาศักยภาพชุมชนคาบสมุทรสติงพระสู่ชุมชนจัดการตนเองจังหวัดสงขลา” นำไปใช้กับ 25 พื้นที่ใน 4 อำเภอคาบสมุทรสติงพระ

(2) การจัดสวัสดิการภายในชุมชน ในขณะที่ อปท.ได้ดำเนินงานตามโครงการ นโยบายรัฐได้จัดเงินสงเคราะห์ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ครอบคลุมในในแต่ละตำบล โปรแกรมขอนหาครัวเรือนจึงมีความสำคัญเป็นอันดับแรก

ปัจจัยความสำเร็จพื้นที่โครงการ ภูมิศึกษาสงขลา

1. การประสานงานเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้บริหาร อปท.และเจ้าพนักงาน เป็นเรื่องที่นักวิจัยจะต้องใช้ความพยายามสร้างความสัมพันธ์เชิงธรรมชาติได้ไม่ยาก เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายองค์กรมาก่อนโครงการเกิด จึงสามารถสร้างความเข้าใจได้เร็ว
2. ตำบลนำร่องในพื้นที่โครงการระยะที่ 1 คือ ตำบลคูหาใต้และตำบลควนรู เป็นพื้นที่ติดต่อกับพื้นที่ในโครงการ บทเรียนความสำเร็จจาก 2 ตำบลทำให้ผู้บริหารเกิดความเข้าใจง่ายขึ้น
3. การประสานงานกับหน่วยงานภาคี ต้องใช้กระบวนการสร้างความเข้าใจในระบบธรรมชาติที่ดี จึงทำให้หน่วยงานภาคีเห็นความสำคัญเข้าร่วม เช่น ภูมิศึกษาจากการทำหนังสือขอคัดทะเบียนบ้านจากสำนักงานทะเบียนและบัตร อำเภอ สร้างความเข้าใจให้เห็นการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น คือ ระบบธรรมชาติที่ดี ทุกส่วนงานเห็นชอบ
4. การประชุมสร้างความเข้าใจต่อเนื่องบ่อยครั้งระหว่างนักวิจัยกับเจ้าพนักงาน เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยและเจ้าพนักงาน อปท. สร้างสำนึกร่วมในความเป็นเจ้าของข้อมูลร่วมกัน
5. ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้บริหารและเจ้าพนักงานเป็นเรื่องสำคัญที่นักวิจัยจะต้องทำ การพบปะอย่างไม่เป็นทางการแต่เป็นทางการในการดำเนินงานของโครงการ
6. การประสานความร่วมมือกับชุมชน หมู่บ้าน ร่วมกับเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบโครงการในแต่ละตำบล ระหว่างเจ้าพนักงาน และนักวิจัยต้องทำร่วมกันช่วยเหลือต่อกัน
7. การค้นหาคณะทำงาน ในโครงการนี้ใช้วิธีการเชิญเข้าร่วมประชุม ออกหนังสือเวียน คนที่มาประชุมถือเป็นผู้ที่มีความตั้งใจเบื้องต้น จึงสร้างความเข้าใจในโครงการร่วมกัน ต่อจากนั้นให้สมัครใจเข้าร่วมการดำเนินงาน เมื่อได้คณะทำงาน อปท.จึงออกคำสั่ง ให้เป็นคณะทำงานโครงการ

8. การอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจในโปรแกรมต่างๆ เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการจริง ทั้งนี้ทาง อปท.ได้เตรียมข้อมูลทะเบียนราษฎร์ไว้พร้อมจึงเกิดการอบรม
9. การนำเข้าข้อมูล หลังจากอบรม มีการมอบภารกิจให้แยกไปนำเข้า เสร็จนำมารวมกันเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้อง เชื่อมเข้าด้วยกัน
10. การสะท้อนข้อมูลสู่ชุมชน แบ่งการสะท้อนออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ขณะที่โปรแกรมขอนหาสมบรูณ์ด้านข้อมูลครัวเรือน ระยะที่ 2 ขณะที่สร้างการเรียนรู้ในการใช้ภาพถ่ายทางอากาศ ระยะที่ 3 ขณะที่โปรแกรมทั้ง 2 โปรแกรมสมบรูณ์ พร้อมวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน
11. การระดมสมองในการออกแบบข้อมูล เป็นการสร้างให้เกิดความเป็นเจ้าของข้อมูล
12. การออกแบบโปรแกรมให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ชุมชนต้องการอยากทราบ เป็นการสร้างให้ง่ายและรวดเร็วในการนำเข้า
13. การศึกษาโปรแกรมอย่างละเอียดทำให้โครงการประสบความสำเร็จ
14. การถอดความหมายในตาราง ในแบบสอบถาม ในรายงานของโปรแกรมขอนหา เป็นการสร้างเครื่องมือในการใช้โปรแกรม ทำให้เจ้าพนักงานผู้ใช้โปรแกรมทราบความหมายใช้งานคล่องตัวมากขึ้น
15. การนำเข้าข้อมูลในตาราง โดยสร้างผ่าน Excel ทำให้เกิดความรวดเร็วในการนำเข้าจากกรณีศึกษาทั้ง 10 ตำบล มีขีดความสามารถเท่าเทียมกัน